

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอพนมสารคาม
หน่วยงาน	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
คณะผู้วิจัย	กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ และคณะ
ปีที่ทำวิจัย	2550

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอพนมสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนและข้อมูลสถานการณ์ผู้ยากลำบากในพื้นที่ นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการระดับอำเภออย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในการจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้ยากลำบากเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสทรงมีพระชนม์มายุครบ 80 พรรษา ตามศักยภาพและทุนทางสังคมของชุมชน

พื้นที่ศึกษาครอบคลุม 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกาะขนุน ตำบลหนองยาว ตำบลหนองแห่น ตำบลบ้านช่อง ตำบลพนมสารคาม ตำบลท่าถ่าน ตำบลเมืองเก่า ตำบลเขาหินซ้อนและ 3 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเกาะขนุน เทศบาลพนมสารคาม เทศบาลเขาหินซ้อน ในอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษารวม 10 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนธันวาคม 2550

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 419 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานหรือเลขานุการกลุ่มทางการเงิน กลุ่มทางสังคม กลุ่มอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน กลุ่มวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มละ 1 คน รวมจำนวน 305 คน 2) ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล 8 คน กำนัน 8 คน ผู้ใหญ่บ้าน 87 คน ผู้แทนเทศบาล 3 คน จำนวน 106 คน และ 3) แกนนำกลุ่มสวัสดิการชุมชนระดับตำบล จำนวน 8 คน

การทบทวนสถานการณ์ผู้ยากลำบากในชุมชน เริ่มในเวทีการประชุมระดับตำบล ซึ่งให้ผู้แทนกลุ่มต่างๆ ผู้นำชุมชน และประชาชนร่วมกันกำหนดค่านิยามว่า “ใครคือผู้ยากลำบากในชุมชน” โดยในกลุ่มผู้ยากลำบากที่ควรได้รับการช่วยเหลือตามมุมมองชุมชน แบ่งเป็น 8 ประเภท เรียงลำดับตามที่ชุมชนเสนอมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ คนยากจน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา เด็กกำพร้า คนชรา/ผู้สูงอายุ คนเร่ร่อน ผู้ติดยาเสพติด คนว่างงานและคน विकลจริต หลังจากนั้นจึงมีการมอบหมายให้ผู้แทนของแต่ละตำบลไปสำรวจผู้ยากลำบากในชุมชน ซึ่งพบว่าผู้ยากลำบากทั้งหมด 3,794 คน แบ่งเป็นผู้ได้รับการช่วยเหลือแล้ว 2,669 คน และผู้ที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ 1,125 คน แบ่งเป็นคนชรา/ผู้สูงอายุ 507 คน ผู้พิการ 39 คน เด็กด้อยโอกาส 127 คน และผู้ยากลำบากทางสังคม

31 คน จากนั้นจึงมอบหมายให้ผู้แทนของแต่ละตำบลไปค้นหาผู้ยากลำบากที่สมควรได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลของผู้ยากลำบากนั้นมาเข้าประชุมเพื่อร่วมกันพิจารณาการให้ความช่วยเหลือ โดยผลจากการพิจารณาได้ผู้ยากลำบากที่ควรได้รับการช่วยเหลือ 7 ราย ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้ยากลำบากที่ได้รับการช่วยเหลือโดยเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอพนมสารคามเป็นกลุ่มแรก

การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุน เริ่มต้นจากการสำรวจข้อมูลกลุ่มต่างๆ ในอำเภอพนมสารคาม ซึ่งพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 305 กลุ่ม แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1) กลุ่มทางการเงิน จำนวน 133 กลุ่ม 2) กลุ่มอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน จำนวน 54 กลุ่ม 3) กลุ่มทางสังคม จำนวน 117 กลุ่ม 4) กลุ่มวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 1 กลุ่ม ด้านเงินทุนหมุนเวียน พบว่า กลุ่มทางการเงินมีเงินทุนหมุนเวียนมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มทางสังคม ขึ้นต่อไปของการดำเนินงานคือการจัดเวทีระดมความคิดเห็นระดับตำบลและระดับอำเภอ ในระดับตำบลเป็นการดำเนินการเพื่อค้นหาผู้ยากลำบากและแนวทางช่วยเหลือตามมุมมองของชุมชน เวทีระดับอำเภอเป็นการค้นหาคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน วิธีการได้มาโดยการเสนอชื่อตัวแทนกลุ่มจากทุกตำบลๆ ละ 2 คน มาเป็นคณะกรรมการบริหารเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ คณะกรรมการชุดนี้ได้ดำเนินการประชุมกำหนดข้อบังคับ ข้อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้ยากลำบาก

ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1) การใช้ตัวแทนกลุ่มแต่ละตำบลในชุมชนมาเป็นรากฐานของการดำเนินงาน
- 2) รูปแบบการดำเนินงาน มี 2 รูปแบบ คือการให้ความช่วยเหลือที่เป็นเงินและการช่วยเหลือที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น อุปกรณ์การประกอบอาชีพ การฝึกอาชีพ การอนามัย การประสานเชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพอื่นเพื่อเพิ่มรายได้ เป็นต้น
- 3) การบริหารจัดการกองทุนใช้รูปแบบชุมชนช่วยเหลือกันเอง ได้แก่ ภาคประชาชน คหบดี แกนนำชุมชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐให้การหนุนเสริม ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นักวิชาการ จากสถาบันอุดมศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น ฯลฯ

รูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนที่เกิดขึ้นเป็นการบูรณาการในด้านการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยในภาพรวมพบว่าผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยราชการ ภาคประชาชน เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมการบูรณาการกองทุนแต่การดำเนินการในอนาคตยังขาดปัจจัยเอื้อที่สำคัญหลายประการ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของการดำเนินกิจกรรม เช่น งบประมาณในการดำเนินการ บุคลากร นอกจากนี้การสร้างระบบการทำงานของเครือข่ายฯ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะในประเด็นความเข้มแข็ง เสถียรภาพร่วมมือร่วมใจ ในการสร้างความสุขให้กับผู้ยากลำบากในชุมชนด้วยความรักและความอดทน และจะหาอย่างไรที่จะทำให้กิจกรรมของเครือข่ายฯ ครอบคลุมในการทำให้ผู้ยากลำบากในชุมชน

มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิต (ตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย) อยู่บนพื้นฐานของศาสนา ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ผลของการจัดสวัสดิการก่อให้เกิดรายได้และลดรายจ่ายและเกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน นำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนในที่สุด และสอดคล้องกับหัวใจของการจัดสวัสดิการชุมชน คือการพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเป็นการ “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี”

สิ่งที่ควรดำเนินการในอนาคตก็คือ การกระตุ้นให้สมาชิกของกองทุนต่างๆ ในชุมชนเห็นด้วยในการใช้เงินที่เป็นส่วนหนึ่งของผลกำไรในการดำเนินกิจกรรมของกองทุนมาใช้ในการจัดสวัสดิการให้แก่ ผู้ยากลำบากในชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการกองทุนฯ อย่างครบวงจรทั้งในด้านตัวเงินและความร่วมมืออื่นๆ นอกเหนือจากเรื่องเงินและการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเครือข่ายต่อสาธารณะเพื่อให้กลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและระดมเงินบริจาคเพื่อการดำเนินกิจกรรม รวมถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

Title : The Model Development for Integrated Community Welfare Fund Network of Amphoe Panomsarakam

University : Research and Development Rajabhat Rajanagarindra University

Researchers : Kunwadee Rojpaisarnkit, et al.

Year : 2007

Abstract

This research as named “The Model Development for Integrated Community Welfare Fund Network of Amphoe Panomsarakam” was the participatory action research. The objectives of this study were; to collect the information about community welfare fund and situation of the disadvantages in the area of the study, which lead to the model development of the integrated community welfare fund network as appropriate with local context, and the participatory action for helping the disadvantages with respect to long live the king 80 anniversaries according to social capital and competency.

The study area covers 8 tambons that includes: Koh Kanun, Nong You, Nong Nae, Panomsarakam, Ta Than, Mueang Kao, Kao Hin Son; and 3 municipal areas that includes: Koh Kanun, Panomsarakam, Kao Hin Son; in Amphoe Panomsarakam, Chacheongsao Province. The total time of the study was 10 months; from March till December 2007.

The 419 samples were separated into 3 groups; 1) 305 peoples as the head or secretary of fiscal fund, social fund, career fund, and community enterprise fund; 2) 106 peoples as the community leader and the representatives from related government sectors which were 8 from local administration office, 8 tambons headman, 87 villages headman, and 3 representatives from municipal offices; and 3) 8 key man of community welfare fund as tambon level.

The situations review of the disadvantages in the community; start up in tambon level meeting for set the definition of “the disadvantages” in the community by all participants’ opinion. Next, the representatives go to survey the number of all disadvantages in the community. The result found 3,794 disadvantages included 2,669 who received some help and 1,125 who not received that were 507 old age peoples, 39 disability peoples, 127 disadvantages child, and 31 poor social accessibility peoples. After that the representatives of each tambon go to find out the disadvantages

that should be received the urgent help as the example cases. In order to the consideration of the network's committee, theirs were 7 disadvantages as the first group for help.

The study for model development started by collect data of community groups in Amphoe Panomsaraka. It found 305 groups in 4 types: 1) 133 fiscal funds, 54 career/ community enterprise funds, 117 social funds, and 1 local wisdom fund. And found the fiscal funds had the highest gross working capital, followed by the social funds.

The model development of community welfare fund network done by set the meeting for brain-storming in the level of tambon and amphoe. The tambon level meeting done for explored the disadvantages in each tambon and set the guidelines for helping them. The amphoe level meeting done for seeking the committee of the community welfare fund network that the 2 peoples from each tambon, and they set the rules and working guidelines.

The results if this study were: 1) Using the representatives from each tambon is the basis of work, 2) There 2 model for implement; which were the in cash and in kind helping, 3) Community welfare fund management use the community self help group model; such as people sector, rich man, community key man, NGOs, that support by Ministry of social development and human security, experts from universities, local government sector, etc.

The model of integrated the community welfare fund network that occurred was the results of participatory action of all sectors. As a whole, it found that head of community welfare fund; key person in the community; representative of the government sector; representative of the people sector, agree with the beneficial of the activities for integrated community power and developed community welfare fund network. But for the future activities, its may be got some problems; for example: lack of continuous support to strengthen the action process of community welfare fund network, such as money, man, etc. Moreover, the working system of the network is the important issue that should be considered.

And how the participatory activities of the community welfare fund network will variety of form and methods which includes every issue that make people way of life well-being such as fund, generosity, nature rehabilitation, etc. The assistance and relief is the issue which is concerned to the way of life from birth to dead; which is matching to the culture, local intelligence by using extensively the religion principle and the people participation. And how the outcome from community welfare fund network management will cause the income and decrease the expenditure and create good relationship among the community people which finally leads to reduce poverty of

people. It is congruence with core concept of community welfare management, which is self dependency and living together of the people; that is the “valuable giving and honorable receiving”.

The activities should be done in future are; to strengthen the agreement of community welfare fund’s member to provide some benefit from their fund to support the community welfare fund network management, which is the holistic network integrated, both in cash and in kind support; to promote activities of the network to public for increase the member of network and money donation for activities; and to keep the continuous cooperation with local government sector.